

Sygn. akt V ACa 484/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lipca 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Ewa Kaniok (spr.)

Sędziowie: SA Bogdan Świerczakowski

SO (del.) Joanna Piwowarun-Kołąkowska

Protokolant: Małgorzata Szmit

po rozpoznaniu w dniu 4 lipca 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa A. R. (1), M. R. oraz A. R. (2)

przeciwko (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W.

o ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 19 października 2016 r., sygn. akt II C 194/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) **w punkcie pierwszym oddala powództwo A. R. (1) o opublikowanie oświadczeń, a nadto modyfikuje oświadczenia do złożenia których zobowiązana została (...) spółka akcyjna z siedzibą w W. w ten sposób, że nadaje im treść: (...) S.A. przeprasza M. R. i A. R. (2) za naruszenie ich prawa do wizerunku”, zmieniając zarazem rozmiar oświadczeń ustalając go na 8x5 cm i oddala powództwo M. R. i A. R. (2) o opublikowanie oświadczeń w pozostałym zakresie;**

b) **w punkcie drugim oddala powództwo A. R. (1) o zapłatę kwoty 20 000 (dwudziestu tysięcy) złotych wraz z odsetkami oraz oddala powództwo M. R. i A. R. (2) o zapłatę na rzecz każdego z nich kwot po 45 000 (czterdzieści pięć tysięcy) złotych wraz z odsetkami;**

c) **w punkcie czwartym nie obciąża powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego;**

d) **w punkcie piątym wskazaną tam kwotę obniża do kwoty 1 100 (tysiąc sto) złotych;**

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. nie obciąża powodów obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Bogdan Świerczakowski Ewa Kaniok Joanna Piwowarun-Kołąkowska

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 października 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w punkcie pierwszym zobowiązał (...) spółkę akcyjną z siedzibą w W. do opublikowania, w terminie 7 dni od uprawomocnienia się wyroku, w wydaniach dwutygodników: (...) i (...) na pierwszych stronach redakcyjnych zawierających spis treści, oświadczeń o rozmiarach: 15x10 cm, czcionką o rozmiarze 16, koloru czarnego na białym tle, o następującej treści: (...) S.A. przeprasza Pana A. R. (1) za naruszenie jego dóbr osobistych w postaci prawa do prywatności i dobrego imienia oraz przeprasza jego synów za naruszenie ich dóbr osobistych w postaci prawa do wizerunku i prywatności. Spółka (...) oświadcza, że dołoży starań, by podobne naruszenia nie miały miejsca w przyszłości.”; w punkcie drugim zasądził od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz: A. R. (1) kwotę 20.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za czas opóźnienia od dnia 18 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty, zaś na rzecz małoletnich M. R. i A. R. (2) kwoty po 50.000 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za czas opóźnienia od dnia 18 sierpnia 2012 r. do dnia zapłaty, płatne do rąk ojca A. R. (1) – tytułem zadośćuczynienia; w punkcie trzecim w pozostałym zakresie oddalił powództwo; w punkcie czwartym zasądził od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz A. R. (1) kwotę 377 złotych, zaś na rzecz małoletnich M. R. i A. R. (2) kwoty po 2.768,50 złotych, płatne do rąk ojca A. R. (1) – tytułem zwrotu kosztów procesu; w punkcie piątym nakazał pobrać od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie w kwotę 7.800 złotych, tytułem części opłaty sądowej od pozwu; w punkcie szóstym w pozostałej części nieuiszczoną opłatę sądową od pozwu przejął na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie.

Sąd I instancji ustalił, że M. R. urodził się w dniu (...), a A. R. (2) w dniu 9 listopada 2002 r. Ich rodzicami są I. F. i A. R. (1). W 2012 r. mieli odpowiednio 10 i 11 lat. W wyroku z dnia 19 kwietnia 2012 r. Sądu Okręgowego w Warszawie, sygn. VI C 1231/11, orzekającym rozwód I. F. i A. R. (1), wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi synami powierzono obojgu rodzicom, ustalając miejsce pobytu dzieci w każdorazowym miejscu zamieszkania ojca A. R. (1). Od dnia 30 stycznia 2012 r. małoletni zaczęli uczęszczać do nowej szkoły - Szkoły Podstawowej nr (...) w W. i było to dla nich nowe środowisko.

W dniu 4 lipca 2012 r. (...) S.A. z siedzibą w W. zawarła z I. F. umowę o współpracy, na mocy której (...) S.A. zobowiązała się do zorganizowania sesji zdjęciowej w dniach 8-10 lipca 2012 r. w G. z udziałem I. F. i jej dwóch małoletnich synów: A. i M. R., natomiast I. F. zobowiązała się do udzielenia (...) S.A. zezwolenia na rozpowszechnianie wizerunku jej synów i do uzyskania takiego zezwolenia również od ojca dzieci, A. R. (1).

Przed sesją zdjęciową I. F. dostarczyła (...) S.A. zezwolenie podpisane przez nią i A. R. (1). Podpis A. R. (1) został sfalszowany. I. F. zapewniała (...) SA, że łączą ją z byłym mężem dobre relacje i nie sprzeciwia się on sesji zdjęciowej ich małoletnich synów, pomimo że faktycznie nie pytała nigdy męża o zgodę. I. F. poinformowała jedynie A. R. (1), że wyjeżdża z synami na wakacje, na co ten wyraził zgodę. Nie wiedział jednak, że podczas pobytu ma się odbyć sesja zdjęciowa jego byłej żony i synów.

(...) SA wiedzieli o rozwodzie I. F. i A. R. (1) oraz o fakcie orzeczenia, że miejsce pobytu dzieci znajduje się w każdorazowym miejscu zamieszkania ojca A. R. (1). (...) S.A. nie zwróciła się nigdy bezpośrednio do A. R. (1) w celu uzyskania jego zgody na opublikowanie wizerunku jego małoletnich synów.

Sąd Okręgowy ustalił ponadto, że A. R. (1) dowiedział się o planowanej publikacji wizerunku synów wraz z wywiadem udzielonym przez byłą żonę I. F. z zapowiedzi nowego numeru czasopisma (...), która ukazała się w Internecie około trzech dni przed planowaną na dzień 19 lipca 2012 r. publikacją. Na okładce nowego numeru znajdowała się I. F. z synami. A. R. (1) nigdy nie wyrażał zgody na ujawnianie wizerunku dzieci, starając się je chronić przed mediami, zwłaszcza w kontekście rozwodu z ich matką. Pomimo prośb kierowanych przez dziennikarzy, nie udzielał on wywiadów zarówno przed jak i po rozwodzie, kierując się dobrem synów, nie chcąc ich mieszać w relacje z byłą żoną. Zależało mu na oddzieleniu życia prywatnego od życia zawodowego byłej żony, które wiązało się z częstym

występowaniem w mediach. Nie sprzeciwiał się jednak zdjęciom robionym na publicznych wydarzeniach mających rodzinny charakter, na których bywał wraz z I. F. i synami.

W dniu 17 lipca 2012 r., niezwłocznie po spostrzeżeniu zapowiedzi nowego numeru, A. R. (1) wystosował do redaktora naczelnego czasopisma (...) - K. P. oświadczenie, w którym wskazał, że stanowczo nie wyraża zgody na publikację wizerunku swoich synów .

Po otrzymaniu tego pisma, (...) S.A. skontaktowała się z I. F., która zapewniła spółkę, że A. R. (1) wycofa złożone pismo. Wskazała również, że faktycznie na oświadczeniu podpisała się za męża. Pomimo licznych próśb kierowanych do byłego męża, A. R. (1) nie wycofał pisma i nie wyraził zgody na publikację, twierdząc, że jest to sprzeczne z dobrem ich małoletnich dzieci.

(...) S.A. w tym samym dniu odpowiedziała A. R. (1), iż była przekonana, że sesja zdjęciowa jego dzieci odbyła się za jego zgodą, albowiem podpisał on stosowne oświadczenie. Ponadto wskazano, że nie jest możliwe cofnięcie tej zgody z uwagi na już rozpoczętą dystrybucję numeru pisma. Oświadczenie obejmowało zgodę na rozpowszechnienie przez (...) S.A. wizerunku synów I. R. (1) i A. R. (1) utrwalonych na zdjęciach wykonanych podczas sesji zdjęciowych w Polsce i w Egipcie, szczegółowo opisanych w umowie o współpracy z dnia 4 lipca 2012 r. zawartej pomiędzy I. F.- (...) S.A.

W dniu 18 lipca 2012 r. A. R. (1) wezwał (...) S.A. do zaniechania naruszania dóbr osobistych jego małoletnich dzieci: M. R. i A. R. (2), tj. ich prawa do wizerunku oraz prawa do prywatności poprzez wstrzymanie dystrybucji nakładu czasopisma (...), w którym znalazły się zdjęcia z wizerunkiem jego małoletnich dzieci. Wyraźnie wskazał, że nigdy nie podpisywał żadnej zgody, a jego podpis na przedmiotowym oświadczeniu został sfalszowany .

W tym samym dniu (...) S.A. poinformowała A. R. (1), że sesja zdjęciowa I. F. i ich małoletnich dzieci odbyła się na podstawie oświadczenia przez niego podpisanego, oraz że działała w dobrej wierze, dlatego do publikacji pism dojdzie.

W dniu 19 lipca 2012 r. (...) S.A. opublikowała w nr (...) czasopisma (...) wywiad pt. (...) udzielony przez I. F. na temat rozvodu jej i A. R. (1) oraz terapii i walki z uzależnieniem alkoholowym. W wywiadzie I. F. wskazywała, że jej uzależnienie alkoholowe zostało wywołane problemami w domu. Stwierdziła, że przestała kochać męża, ponieważ ten nie potrafił jej słuchać, uważał, że wszystko wie lepiej, nie podzielał jej pasji, był przeciwny jej graniu w filmach, bo uważał, że aktorstwo to ekshibicjonistyczny zawód. Na okładce czasopisma oraz wraz z wywiadem znalazły się zdjęcia samej I. F. oraz I. F. z synami M. i A. R. (2).

A. R. (1) poczuł się skrzywdzony zamieszczoną publikacją, w której była żona podawała nieprawdziwe, jego zdaniem, informacje. (...) S.A. nigdy nie zwróciła się do niego o zweryfikowanie opublikowanych informacji, dotyczących przyczyn choroby alkoholowej I. F., czy też rozpadu ich małżeństwa. Również małoletni M. i A. R. (3) po publikacji stali się co najmniej bardziej rozpoznawalni w nowej szkole, gdzie dotąd nie wszyscy kojarzyli ich z pojawiającą się w mediach I. F., wobec używania innych nazwisk. Stali się ponadto wycofani w relacjach z rówieśnikami w nowej szkole odkąd zostali połączeni z problemem alkoholowym matki oraz rozwdem rodziców. W Internecie pojawiły się oprócz pozytywnych, także negatywne komentarze w związku z udzielonym wywiadem.

I. F. wielokrotnie publicznie opowiadała o swoim problemie alkoholowym.

Po ukazaniu się zdjęć małoletnich, A. R. (1) wystosował do redaktora naczelnego czasopisma (...) - K. P. pismo, w którym wyraził oburzenie publikacją wizerunku jego małoletnich synów w kontekście treści udzielonego przez I. F. wywiadu .

W dniu 27 lipca 2012 r. I. F. wzięła udział w programie (...), w toku którego pojawił się podjęty przez dziennikarzy I. R. (2) i Ł. N. wątek opublikowanych zdjęć małoletnich dzieci w kontekście jej problemów alkoholowych oraz uczynienia z nich osób publicznych. Dziennikarka I. R. (2) wyraziła wątpliwość, czy dobre jest angażowanie małoletnich dzieci do spraw dorosłych, ponieważ to nie jest ich świadoma decyzja.

W dniu 6 sierpnia 2012 r. redaktor naczelny czasopisma (...) - K. P. skontaktowała się z I. F. w celu wyjaśnienia powyższej sprawy .

W dniu 10 sierpnia 2012 r. A. R. (1) wezwał (...) SA do zaniechania naruszeń jego dóbr osobistych oraz jego małoletnich synów i do usunięcia skutków naruszeń.

(...) S.A. w odpowiedzi na pismo A. R. (1) wskazała na bezzasadność żądań.

W dniu 21 stycznia 2013 r. (...) S.A. opublikowała w nr (...)czasopisma (...)kolejny wywiad pt. (...) udzielony przez I. F. na temat napisanego przez nią thrillera erotycznego. Wraz z wywiadem znalazło się zdjęcie I. F. z synami M. i A. R. (2). Przedmiotowe zdjęcie nie było zdjęciem sesyjnym. Zostało zrobione w dniu 12 sierpnia 2012 r. podczas publicznej imprezy, w czasie której I. F. chętnie pozowała do zdjęć razem z synami, które to zdjęcia zostały szeroko rozpowszechnione w mediach. A. R. (1) nie udzielił zgody na opublikowanie powyższego zdjęcia z wizerunkiem jego synów. Wraz z wywiadem zostało także zamieszczone zdjęcie I. F. i mężczyzny znajdujących się w pozycji erotycznej, na którym oboje są nady, chociaż nie widać części intymnych.

W dniu 24 stycznia 2013 r. A. R. (1) ponownie wezwał (...) S.A. do zaniechania naruszeń jego dóbr osobistych oraz jego małoletnich synów oraz usunięcia skutków naruszeń.

(...) SA dowiedziała się w dniu 9 kwietnia 2014 r. o zapadnięciu wyroku skazującego I. F. za sfałszowanie podpisu męża na oświadczeniu wyrażającym zgodę na opublikowanie zdjęć ich synów w czasopiśmie (...) i (...). Dopiero wówczas spółka odstąpiła ze skutkiem natychmiastowym od niewykonanej jeszcze w całości umowy o współpracy z dnia 4 lipca 2012 r. z I. F. i dlatego nie doszło do wyjazdu do Egiptu .

Sąd Okręgowy wskazał, że czym innym jest udział w publicznych imprezach mających charakter rodzinny, na których dziennikarze robią zdjęcia i publikują je w różnych portalach internetowych (na przykład zdjęcia podczas imprezy L.), a czym innym zrobienie sesji zdjęciowej z dziećmi i umieszczenie ich zdjęć na okładce ogólnopolskiego czasopisma w kontekście udzielanego wywiadu, który w całości skupia się na problemach alkoholowych matki, jej rozwodzie oraz krytyce byłego męża. W ocenie Sądu, nie zasługuje na uwzględnienie niejednoznaczne tłumaczenie, że A. R. (1) nie miał czasu udzielić zgody – on po prostu nigdy by takiej zgody nie udzielił, o czym I. F. wiedziała, co jednoznacznie wynika z jego natychmiastowej reakcji po tym, jak dowiedział się o planowanej publikacji.

Sąd Okręgowy wskazał, że powodowie dochodzili ochrony w związku z naruszeniem ich dóbr osobistych w postaci prawa do wizerunku, prywatności i dobrego imienia. Naruszenie to miało polegać na dwukrotnym opublikowaniu przez pozwaną zdjęć przedstawiających małoletnich powodów – pomimo braku zgody ich ojca - oraz wywiadu z I. F., w którym podała ona pejoratywne informacje na temat byłego męża A. R. (1).

Postanowieniem z dnia 2 września 2015 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa w Warszawie zezwolił na dokonanie czynności prawnej w imieniu małoletnich A. i M. R. polegającej na udziale ojca dzieci A. R. (1) w postępowaniu w niniejszej sprawie i upoważnił do tego A. R. (1) (k. 266). Wobec powyższego, Sąd Okręgowy uznał, że małoletni powodowie byli prawidłowo reprezentowani w niniejszej sprawie.

Zgodnie z art. 23 k.c., dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Zgodnie zaś z art. 24 k.c., ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonania naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy

pieniężnej na wskazany cel społeczny. Norma prawna zawarta w art. 24 k.c. ustanawia domniemanie bezprawności naruszenia dobra osobistego.

Reżim ochronny prawa do wizerunku określa art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. Nr 90 z 2006 r., poz. 631 – tekst jedn. ze zm.), zgodnie z którym rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. W braku wyraźnego zastrzeżenia zezwolenie nie jest wymagane, jeżeli osoba ta otrzymała umówioną zapłatę za pozowanie. W myśl ust. 2 tego przepisu, zezwolenia nie wymaga rozpowszechnianie wizerunku: a) osoby powszechnie znanej, jeżeli wizerunek wykonano w związku z pełnieniem przez nią funkcji publicznych, w szczególności politycznych, społecznych, zawodowych, b) osoby stanowiącej jedynie szczegół całości takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza.

Zgodnie z art. 83 Prawa autorskiego, do roszczeń w przypadku rozpowszechniania wizerunku osoby na nim przedstawionej stosuje się odpowiednio przepis art. 78 ust. 1, zgodnie z którym, twórca, którego autorskie prawa osobiste zostały zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania. W razie dokonanego naruszenia może także żądać, aby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności aby złożyła publiczne oświadczenie o odpowiedniej treści i formie. Jeżeli naruszenie było zawinione, sąd może przyznać twórcy odpowiednią sumę pieniężną tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę lub - na żądanie twórcy - zobowiązać sprawcę, aby uiścił odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez twórcę cel społeczny.

Jeżeli chodzi o dobro osobiste w postaci prawa do prywatności, Sąd wskazał, że nie wyróżniono go w art. 23 k.c., ale zostało uregulowane w Konstytucji. Artykuł 47 Konstytucji RP stanowi, że każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.

Sąd również wskazał na art. 14 ust. 6 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24 ze zm.), zgodnie z którym nie wolno bez zgody osoby zainteresowanej publikować informacji oraz danych dotyczących prywatnej sfery życia, chyba że wiąże się to bezpośrednio z działalnością publiczną danej osoby.

Odnosząc się do dobra osobistego w postaci prawa do dobrego imienia, Sąd stwierdził, że należy ono do najważniejszych dóbr osobistych i powinno być z tego względu szczególnie chronione. Cześć, dobre imię i dobra sława człowieka są pojęciami obejmującymi wszystkie dziedziny życia osobistego, zawodowego i społecznego. Naruszenie dobrego imienia może więc nastąpić zarówno przez pomówienie o ujemne postępowanie w życiu osobistym i rodzinnym, jak i przez zarzucenie niewłaściwego postępowania w życiu zawodowym, mogące narazić na utratę zaufania potrzebnego do wykonywania zawodu lub innej działalności.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że powodowie wykazali, że ich dobra osobiste zostały naruszone (art. 6 k.c.), zaś pozwana nie zdołała wykazać, że naruszenie to nie było bezprawne. Pozwana naruszyła prawo do wizerunku oraz do prywatności małoletnich powodów, jeśli zaś chodzi o A. R. (1), naruszone zostały jego prawo do prywatności i do dobrego imienia.

Do naruszenia powyższych dóbr osobistych doszło na skutek dwóch publikacji dokonanych przez pozwaną w jej czasopiśmie: w dniu 19 lipca 2012 r. pozwana opublikowała w nr (...) czasopiśmie (...) wywiad pod tytułem (...) udzielony przez I. F. na temat rozvodu jej i A. R. (1) oraz terapii i walki z uzależnieniem alkoholowym. W wywiadzie I. F. wskazywała, że jej uzależnienie alkoholowe zostało wywołane problemami w domu oraz wypowiadała się negatywnie na temat byłego męża A. R. (1). Wskazała, że przestała go kochać, ponieważ ten nie potrafił jej słuchać, uważał, że wszystko wie lepiej, nie podzielał jej pasji, był przeciwny jej graniu w filmach, bo uważał, że aktorstwo to ekshibicjonistyczny zawód. Na okładce czasopiisma oraz obok wywiadu znalazły się oprócz zdjęć samej I. F., także zdjęcia jej wraz z synami. Pozwana dokonała powyższej publikacji pomimo świadomości, że ojciec małoletnich A. R. (1) nie wyraził zgody na tę publikację. Nie ma zatem znaczenia argument, że I. F. zapewniała pozwaną, że jej były mąż wyraził zgodę na publikację, skoro pozwana w momencie publikacji wiedziała, że takiej zgody nigdy nie wyraził. Zdaniem Sądu I instancji nie był także zasadny argument, iż A. R. (1) zbyt późno odwołał swoją zgodę (dwa dni przed publikacją), co ma świadczyć o tym, że w istocie nie zależało mu na wstrzymaniu publikacji. Jak wynika bowiem z

zeznań A. M., przesłuchanej w charakterze strony pozwanej, dopiero na 3 dni przed planowaną publikacją w Internecie pojawiła się zapowiedź nowego numeru (...) Zatem powód nie miał wcześniej wiedzy o planowanej publikacji, a jak tylko się o niej dowiedział, niezwłocznie podjął kroki mające na celu wstrzymanie publikacji. Ponadto nie może być mowy o odwołaniu zgody, gdyż powód nigdy jej nie udzielił.

W dniu 21 stycznia 2013 r. pozwana opublikowała w nr (...) czasopisma (...) kolejny wywiad pod tytułem (...) udzielony przez I. F. na temat napisanego przez nią thrillera erotycznego. Obok wywiadu znalazło się zdjęcie I. F. z synami M. i A. R. (2), które zostało zrobione w dniu 12 sierpnia 2012 r. podczas publicznej imprezy. Obok wywiadu zostało także zamieszczone zdjęcie I. F. i mężczyzny znajdujących się w pozycji erotycznej. Powód A. R. (1) nie udzielił zgody na opublikowanie zdjęcia z wizerunkiem jego synów. Pomimo świadomości braku zgody, zwłaszcza w kontekście konfliktowej sytuacji, jaka wynikła w lipcu 2012 r., pozwana ponownie opublikowała wizerunek małoletnich powodów.

Przepis art. 81 ust. 1 Prawa autorskiego stanowi, że rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej; natomiast art. 14 ust. 6 Prawa prasowego stanowi, że zasadniczo nie wolno bez zgody osoby zainteresowanej publikować informacji oraz danych dotyczących prywatnej sfery życia. Pozwana naruszyła oba te przepisy, albowiem opublikowała informacje na temat życia prywatnego A. R. (1) bez jego zgody oraz rozpowszechniła wizerunek małoletnich powodów bez zgody obydwójga rodziców. Co więcej, działaniu pozwanej można zarzucić co najmniej niedochowanie należytej staranności, co uzasadnia twierdzenie o jej zawinionym postępowaniu.

Zgoda na rozpowszechnianie wizerunku małoletnich dzieci zamieszczonego w kontekście trudnego wywiadu ich matki o jej problemach alkoholowych oraz w kontekście promocji thrillera erotycznego ich matki stanowi istotną sprawę w rozumieniu art. 97 k.r.o. i dlatego na pozwanej spoczywał obowiązek uzyskania zgody na rozpowszechnianie wizerunku małoletnich od obydwójga rodziców. Oznacza to, że pozwana powinna dochować należytej staranności w celu uzyskania zgody A. R. (1) na publikację zdjęć jego synów.

W ocenie Sądu I instancji nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia okoliczność, że wizerunek małoletnich powodów był już wcześniej (przed lipcem 2012 r.) oraz później (po styczniu 2013 r.) publikowany. Sąd miał bowiem na uwadze kontekst, w jakim doszło do wskazanych wyżej dwóch publikacji. Zdjęcia zostały zamieszczone jako dodatek do wywiadu udzielonego przez matkę małoletnich, którego głównym tematem była choroba alkoholowa ich matki, a także rozwód ich rodziców. Kolejne zdjęcia zostały zaś zamieszczone jako dodatek do wywiadu I. F. promującego napisany przez nią thriller erotyczny, zaś obok wywiadu zostało także zamieszczone zdjęcie erotyczne matki małoletnich.

W ocenie Sądu, kontekst ten jest kluczowy dla ustalenia, że przy tych dwóch publikacjach konieczne było uzyskanie przez wydawcę zgody obojga rodziców, gdyż zamieszczenie zdjęć małoletnich stanowiło istotną sprawę w rozumieniu art. 97 k.r.o., a o takich sprawach rodzice zawsze rozstrzygają wspólnie. Ponadto treść udzielanych przez matkę małoletnich wywiadów powinna tym bardziej uczulić doświadczonego wydawcę na możliwość zgłoszenia sprzeciwu przez ojca małoletnich. Nie doszło natomiast, zdaniem Sądu, do naruszenia dobrego imienia małoletnich powodów. W powyższych publikacjach sami małoletni nie zostali przedstawieni w negatywnym świetle, co mogłoby narazić na szwank ich dobre imię. Opisanie przez matkę małoletnich jej problemów z chorobą alkoholową czy też promocja napisanego przez nią thrillera erotycznego, a nawet opisanie przez nią małżeństwa i rozwodu, nie naruszają dobrego imienia jej dzieci.

W zakresie naruszenia dóbr osobistych A. R. (1) sąd wskazał, że pomimo treści art. 14 ust. 6 Prawa prasowego, pozwana opublikowała informacje dotyczące prywatnej sfery życia powoda, pomimo braku stosownej zgody. W wywiadzie opublikowanym w dniu 19 lipca 2012 r. w czasopiśmie (...) I. F. wypowiedziała się o byłym mężu niepocholebnie, co w żaden sposób nie zostało przez pozwaną zweryfikowane. Co istotne, A. R. (1) nigdy nie udzielał żadnych informacji dotyczących jego życia prywatnego, w tym związanych z rozstaniem z I. F., przebiegu rozwodu, opieki nad dziećmi. W konsekwencji, Sąd Okręgowy uznał, że doszło do naruszenia dóbr osobistych A. R. (1) w postaci prawa do prywatności oraz dobrego imienia.

W ocenie Sądu powyższej konstatacji nie zmienia fakt, że powód towarzyszył czasami ówczesnej żonie w medialnych wydarzeniach. Udzielenie w sposób dorozumiany przyzwolenia na informowanie o życiu osobistym poprzez liczne

wywiady i wypowiedzi w mediach dotyczące sfery życia prywatnego nie może być utożsamiane z udzieleniem generalnej zgody na ujawnianie wszystkich faktów należących do sfery życia prywatnego. Nawet więc okoliczność uprzedniego upublicznienia niektórych wydarzeń dotyczących prywatnej sfery życia nie skutkuje automatycznym zwolnieniem z obowiązku uzyskania zgody na publikowanie wszelkich informacji z tej sfery życia. Oznacza to, że publikacja artykułu, w którym bez zgody danej osoby zostały zamieszczone treści dotyczące jej życia osobistego, stanowi naruszenie prawa do prywatności.

Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 października 2001 r., sygn. II CKN 559/99 (OSNC 2002/6/82, OSP 2002/12/161, Biul.SN 2002/2/12, M. Prawn. 2003/5/222), okoliczność, że przedmiotem opublikowania w prasie jest wywiad nie opatrzony komentarzem redakcyjnym, nie zwalnia wydawcy od odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych wypowiedzią osoby udzielającej wywiadu.

Nie ma zatem znaczenia, że do naruszenia dóbr osobistych A. R. (1) doszło na skutek opublikowanego przez pozwaną wywiadu udzielonego przez I. F.. Co więcej, okoliczność, że wywiadu udzieliła była żona na temat byłego męża, powinna wzbudzić czujność pozwanej co do publikowanych informacji na temat powoda. Pozwana nie dochowała należytej staranności publikując niepoehlebne informacje związane z prywatnym życiem powoda, nie uzyskując jego zgody.

Sąd wskazał, że zgodnie z art. 38 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe, odpowiedzialność cywilną za naruszenie prawa spowodowane opublikowaniem materiału prasowego ponoszą autor, redaktor lub inna osoba, którzy spowodowali opublikowanie materiału, nie wyłącza to odpowiedzialności wydawcy. W zakresie odpowiedzialności majątkowej, odpowiedzialność tych osób jest solidarna.

Roszczenie o dopełnienie czynności potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia jest zasadne wówczas, gdy już doszło do naruszenia dobra osobistego. Celem tego roszczenia jest kompensata skutków dokonanego naruszenia. Przywrócenie stanu sprzed naruszenia dóbr osobistych jest raczej niemożliwe, gdyż żadne środki nie są w stanie usunąć negatywnych wrażeń osoby, której dobra osobiste zostały naruszone.

W ocenie Sądu Okręgowego, zasadne było uwzględnienie roszczenia powodów w postaci zobowiązania pozwanej do złożenia przeprosin, celem usunięcia skutków dokonanego naruszenia dóbr osobistych. Mając na uwadze skonkretyzowaną przez powodów treść żądanego oświadczenia, Sąd dokonał jego oceny z punktu widzenia adekwatnej reakcji na naruszenie dóbr osobistych strony powodowej we wskazanych publikacjach. Sąd uwzględnił żądanie powodów w tym zakresie w przeważającej części. Brak było podstaw do dokonania publikacji przeprosin w Gazecie (...), gdyż zakwestionowany materiał prasowy nie ukazał się w tej gazecie. Sąd zmienił treść oświadczenia jedynie w zakresie dóbr osobistych, które uznał za naruszone: w przypadku małoletnich powodów są to prawo do wizerunku i do prywatności, a w przypadku A. R. (1) prawo do prywatności oraz dobrego imienia.

Zdaniem Sądu Okręgowego nie było natomiast zasadne żądanie powodów zobowiązania pozwanej do zaniechania naruszania ich dóbr osobistych poprzez usunięcie wszelkich zdjęć zawierających wizerunek małoletnich ze stron portali internetowych promujących publikacje prasowe pozwanej.

Zdaniem Sądu Okręgowego roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia było zasadne w części. Podstawą tego rozstrzygnięcia jest art. 24 § 1 w zw. z art. 448 k.c.

Dokonując oceny, jaka suma pieniężna powinna stanowić zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, Sąd wziął pod uwagę takie kryteria jak: rodzaj i stopień nasilenia ujemnych przeżyć powodów, rozmiar naruszenia, długotrwałość następstw zdarzenia oraz konsekwencje w życiu osobistym. Sąd miał również na uwadze, że zadośćuczynienie powinno spełnić funkcję kompensacyjną. Przyznana kwota pieniężna z tytułu zadośćuczynienia powinna stanowić przybliżony ekwiwalent poniesionej szkody niemajątkowej, aby wynagrodzić doznane ujemne przeżycia. Mając na uwadze całokształt okoliczności dotyczących krzywdy doznanej przez powodów, Sąd Okręgowy uznał, że odpowiednią sumą stanowiącą należne zadośćuczynienie jest kwota 20.000 zł odnośnie A. R. (1) oraz kwoty po 50.000 zł odnośnie każdego z małoletnich powodów. Sumy te przedstawiają ekonomicznie odczuwalną wartość, a jednocześnie nie są

nadmierne w stosunku do doznanej krzywdy. Zróżnicowanie zasądzonych kwot wynika z tego, iż naruszenie prawa do wizerunku małoletnich osób zasługuje na odpowiednio większą rekompensatę.

Małoletni są w większym stopniu narażeni na naruszanie ich dóbr osobistych, ponadto nie są w stanie skutecznie sprzeciwić się temu, nie zawsze mając świadomość z uwagi na wiek, jak duże konsekwencje ma bezprawne rozpowszechnianie ich wizerunku oraz bezprawne i zawinione wkraczanie w ich sferę prywatności. Małoletni powodowie po publikacji stali się w dużo większym stopniu niż wcześniej rozpoznawalni w nowej szkole, gdzie dotąd nie wszyscy kojarzyli ich z pojawiającą się w mediach I. F., wobec używania przez nich nazwiska ojca. Stali się ponadto wycofani w relacjach z rówieśnikami odkąd zostali połączeni z problemem alkoholowym matki oraz rozwodem rodziców. W Internecie pojawiły się również negatywne komentarze w związku z udzielonym wywiadem. Przykładem zainteresowania publicznego tym tematem było wystąpienie I. F. w dniu 27 lipca 2012 r. w programie (...), w toku którym wyrażono wątpliwość, czy dobre jest angażowanie małoletnich dzieci do spraw dorosłych.

Odnosząc się do krzywdy A. R. (1) Sąd wskazał, że z jego przesłuchania jednoznacznie wynika, że poczuł się skrzywdzony zamieszczoną w dniu 19 lipca 2012 r. publikacją wywiadu, w którym była żona podawała negatywne informacje na jego temat. Pozwana nigdy nie zwróciła się do powoda o zweryfikowanie opublikowanych informacji dotyczących przyczyn choroby alkoholowej I. F., czy też rozpadu ich małżeństwa. Niemniej jednak informacje opublikowane przez pozwaną bez zgody A. R. (1) nie były w całości nacechowane negatywnie w stosunku do jego osoby. Stopień naruszenia prawa do prywatności i dobrego imienia powoda w przedmiotowych artykułach nie uzasadniał zasądzenia kwoty 50.000 zł. Zasądzona kwota 20.000 zł w całości rekompensuje poniesioną przez A. R. (1) krzywdę.

Podstawą rozstrzygnięcia w przedmiocie odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty zadośćuczynienia jest art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym wierzyciel może domagać się odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego. Powodowie zażądali zapłaty kwoty 150.000 zł w wezwaniu, które zostało doręczone pozwanej spółce w dniu 10 sierpnia 2012 r. (k. 45, 46). Stosownie do treści art. 455 k.c., jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania.

Sąd przyjął, że dłużnik dysponował 7-dniowym terminem na spełnienie świadczenia. Po upływie tego terminu wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie, to jest od dnia 18 sierpnia 2012 r.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. Sąd uznał, że małoletni powodowie wygrali sprawę co do zasady, zaś A. R. (1) co do zasady odnośnie roszczenia niemajątkowego.

Na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. 2016.623 – tekst jedn.), Sąd nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 7.800 zł, tytułem części opłaty sądowej od pozwu.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana zaskarżając go w części w zakresie punktów I, II, IV, V i VI wyroku i zarzucając:

naruszenie przepisów postępowania tj.:

1. art. 233 k.p.c.

1) poprzez niedokonanie przez Sąd I instancji wszechstronnego rozważenia sprawy i pominięcie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia, a wynikających z dowodów przeprowadzonych w toku postępowania, którym Sąd I instancji nie odmówił wiarygodności, tj.

a. faktu wielokrotnego uczestnictwa powodów (2) i (3), przed publikacją spornych wywiadów, w publicznym życiu i działalności ich matki - osoby powszechnie znanej, w tym w obecności przedstawicieli mediów, co wynika z:

- przesłuchania A. R. (1): „w czasie małżeństwa były sesje żony z dziećmi (...)”,

- zeznań świadka M. N.: „znam mnóstwo zdjęć, na których A. jest z I. i dziećmi. (k. 287),
- zeznań świadka S. B.: „pamiętam, że jako para bardzo często pojawiali się na imprezach typu premiera filmu dla dzieci. Jak gwiazdy decydują się przyjść na premierę filmu z dziećmi, muszą liczyć się z tym, że ktoś im zrobi zdjęcie" (k. 289),

b. fakty uczestnictwa powodów (2) i (3) w reklamach i rozpowszechniania ich wizerunków w celach komercyjnych, co wynika z przesłuchania A. R. (1): „w czasie małżeństwa były sesje żony z dziećmi (...). Były też reklamy" (k. 311).

c. faktu, że pozwana po publikacji w (...) próbowała się skontaktować z powodem (1): przesłuchania A. M. w charakterze strony: „Prosiłiśmy p. R. o kontakt, tego kontaktu nie było" (k.312)

d. faktu, że pozwana była zapewniana przez I. F., że powód (1) wycofa pismo, zaś konflikt będzie zażegnany, co wynika z: zeznań świadka E. C. (k. 287);

2) poprzez przekroczenie przez Sąd I instancji granic swobody oceny dowodów wyznaczonej logiką, z pominięciem zasad doświadczenia życiowego i uznania za wiarygodne:

a. przesłuchania powoda (1) w zakresie okoliczności, że powodowie (2) i [3] po publikacji spornego wywiadu zaczęli być kojarzeni z matką - I. F.: „Po tym artykule skojarzono, kto jest kim.", (k..312)

b. zeznań M. N. w zakresie tego, iż „Dzieci cierpiały z powodu artykułu. Przed publikacją artykułu dzieci były żywe spontaniczne, a po ukazaniu się artykułu stały się osowiałe, nie były spontaniczne, były smutne. (...) Niestety po tym artykule zaczęto kojarzyć, że A. i M. są dziećmi I." (k. 286),

w sytuacji gdy:

- powodowie (2) i [3] wielokrotnie, w tym przed spornymi publikacjami, towarzyszyli matce (osobie powszechnie znanej) w toku jej działalności publicznej - podczas jej obecności na publicznych, szeroko relacjonowanych przez media wydarzeniach, gdzie razem z matką i/lub ojcem pozwali do zdjęć [zeznania M. N. (k. 287), przesłuchanie powoda (k. 311); zeznania świadka S. B. (k. 289) dowody w postaci wydruków ze stron internetowych: zał. 7-8 oraz 11-14 odpowiedzi na pozew, jak i pismo przygotowawcze pozwanej z 22.10.2014 r.],
- wizerunki powodów (2) i (3), wielokrotnie, w tym przed spornymi publikacjami, były rozpowszechniane przez media, w tym media kolorowe / plotkarskie, jako wizerunki dzieci I. F., ze względu na jej status osoby powszechnie znanej (dowody w postaci wydruków ze stron internetowych: zał. 7-8 oraz 11-14 odpowiedzi na pozew, jak i pismo przygotowawcze pozwanej z 22 października 2014 r.),
- jako dzieci osoby powszechnie znanej, przed spornymi publikacjami, występowały w reklamach, eksploatując komercyjnie i publicznie ich wizerunki (przesłuchanie powoda (1) (k. 311),

3) poprzez przekroczenie przez Sąd granic swobody oceny dowodów wyznaczonej logiką, z pominięciem zasad doświadczenia życiowego i uznania za niewiarygodne zeznań I. F. co do faktu, że bywała na wywiadówkach powodów (2) i (3) w szkole oraz, że dzieci w szkole wiedziały, że jest matką małoletnich powodów, jak i co do faktu, że powodowie (2) i (3) nigdy nie skarżyli się, na to że sesja w (...) się odbyła pomimo tego, iż żaden dowód, w tym z przesłuchania strony powodowej, nie wskazują, by te zeznania I. F. były niewiarygodne, a powodowie (2) i (3) również po spornych publikacjach uczestniczyli w publicznych działaniach matki, dalej eksponując swój wizerunek w powiązaniu z jej osobą.

4) poprzez przekroczenie przez Sąd I instancji granic swobody oceny dowodów wyznaczonej logiką i uznanie, że małoletni M. i A. R. (3) po publikacji stali się wycofani w relacjach z rówieśnikami w nowej szkole odkąd zostali połączeni z problemem alkoholowym matki oraz rozwodem rodziców, w sytuacji gdy powyższa teza wynika jedynie z

przesłuchania powoda oraz jego siostry M. N., tj. osób zainteresowanych pozytywnym dla powoda wynikiem sprawy, zaś powyższa okoliczność nie została w żaden inny sposób udowodniona

co doprowadziło do pominięcia ustalenia, iż powodowie (2) i (3) i ich wizerunki, przed momentem pierwszej spornej publikacji byli już rozpoznawalni i byli już wiązani z I. F. oraz funkcjonowali już w oczach opinii publicznej (przynajmniej tej zainteresowanej życiem celebrytów, w tym czytelników czasopism, w których miały miejsce sporne publikacje) jako „synowie I. F.” i do uznania, iż rozpowszechnienie wizerunków powodów (2) i (3) w ramach spornych publikacji:

- było sprawą istotną, która wymagała porozumienia obojga rodziców, a wobec braku takiego porozumienia, rozpowszechnienie miało charakter bezprawny
- wymaga publikacji zasądzonego oświadczenia w celu usunięcia rzekomych skutków naruszenia dóbr osobistych powodów (2) i (3)
- wywołało krzywdę w rozmiarach uzasadniających przyznanie powodom (2) i (3) zadośćuczynienia w kwocie zasądzonej zaskarżanym wyrokiem

2. art. 233 k.p.c. poprzez niedokonanie przez Sąd I instancji wszechstronnego rozważenia sprawy i pominięcie okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a wynikających z dowodów przeprowadzonych w toku postępowania, którym Sąd I instancji nie odmówił wiarygodności tj. faktu, iż powodowie (2) i (3) uzyskali od pozwanej, za pozowanie, na potrzeby sesji fotograficznej do spornego wywiadu, wynagrodzenie w postaci czterodniowej wycieczki oraz ubrań, w których pozowali, co doprowadziło do uznania, iż rozpowszechnienie wizerunku powodów (2) i (3) w spornej publikacji, do której powodowie ci pozowali, było bezprawne, co skutkowało uwzględnieniem roszczeń.

Naruszenie przepisów prawa materialnego tj. naruszenie:

1. art. 98 § 1 w zw. z art. 97 § 1 i 2 kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w zw. z art. 24 §1 k.c. oraz art. 81 ust. 1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych z dnia 4 lutego 1994 roku poprzez ich błędną wykładnię, polegającą na odmowie uznania za skuteczną - wobec pozwanej - zgody na rozpowszechnienie wizerunku powodów (2) i (3) w ramach spornych publikacji, udzielonej pozwanej przez matkę powodów (2) i (3) I. F., w sytuacji gdy z zgodnie brzmieniem przepisu, utrwalonym i jednolitym orzecznictwem, jak i opiniami doktryny rodzic jest uprawniony do jednoosobowej reprezentacji dziecka zarówno w sprawach powszednich, jak i istotnych dla dziecka, zaś obowiązek wspólnego rozstrzygania wspomniany w art. 97 § 2 k.r.o. dotyczy wyłącznie zasad wykonywania władzy rodzicielskiej a nie sposobu reprezentacji - co w konsekwencji doprowadziło do błędnego zastosowania art. 24 §1 k.c. oraz 78 ust. 1 pr. aut. i 448 k.c.

w przypadku gdyby Sąd nie uznał zarzutu opisanego w pkt II.1:

2. art. 81 ust. 2 pkt 1 w zw. z art. 81 ust. 1 pr. aut. poprzez jego niezastosowanie

3. art. 97 § 2 k.r.o. w zw. z art. 24 §1 k.c. oraz art. 81 ust. 1 pr. aut. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż rozpowszechnienie wizerunków powodów [2] i [3] w ramach spornych publikacji jest sprawą „istotną” w rozumieniu tego przepisu i wymaga uzgodnienia obojga rodziców, przed wyrażeniem zgody na takie rozpowszechnienie osobie trzeciej, w sytuacji gdy dotychczasowe orzecznictwo sądowe za sprawy istotne uznaje sprawy o zupełnie innym ciężarze gatunkowym i doniosłości, oraz w sytuacji gdy przed momentem pierwszej spornej publikacji:

a. powodowie (2) i (3) wielokrotnie towarzyszyli matce (osobie powszechnie znanej] w toku jej działalności publicznej na publicznych, szeroko relacjonowanych przez media, wydarzeniach, oraz pozowali, razem z matką i/lub ojcem do zdjęć fotoreporterom na tych imprezach,.

b. powodowie (2) i (3) uczestniczyli w reklamach i eksploatowali w ten sposób swój komercyjny wizerunek

c. wizerunki powodów (2) i (3) wielokrotnie były rozpowszechniane w mediach, samodzielnie jak i wraz z wizerunkami matki i/lub ojca

przez co powodowie (2) i (3) byli już publicznie rozpoznawalni, byli już wiązani z I. F. oraz funkcjonowali już w oczach opinii publicznej (przynajmniej tej zainteresowanej życiem celebrytów, w tym czytelników czasopism, gdzie miały miejsce sporne publikacje) jako „synowie I. F.”

- co w konsekwencji doprowadziło do błędnego zastosowania art. 24 §1 k.c., art. 78 ust. 1 pr. aut. i 448 k.c.

4. art. 81 ust. 1 zd. 2 w zw. z ust. 1 zd. 1 pr. aut. poprzez jego niezastosowanie i uznanie rozpowszechnienia wizerunków powodów (2) i (3) w ramach spornej publikacji ((...)) za bezprawne, pomimo, iż powodowie (2) i (3) uzyskali wynagrodzenie (pobyt wakacyjny i ubrania na własność), za pozowanie do sesji wykorzystanej w tejże publikacji - co w konsekwencji doprowadziło do błędnego zastosowania art. 24 §1 k.c., art. 78 ust. 1 pr. aut. i 448 k.c.

5. art. 24 § 1 k.c. w zw. z art. 23 k.c. oraz (w zakresie 5a i 5b poniżej) art. 14 ust. 6 ustawy prawo prasowe z dnia 26 stycznia 1984 r. poprzez ich błędne zastosowanie polegające na uznaniu, iż na skutek rozpowszechnienia spornych publikacji doszło do naruszenia:

a. prywatności powodów (2) i (3), w sytuacji gdy publikacje te nie zawierały żadnych, godnych ochrony, szczegółów z życia prywatnego tych powodów, a jedynie wskazywały na znaną publicznie relację matka - syn (zatem na element stanu cywilnego nie objętego ochroną) i opisywały elementy życia prywatnego samej I. F.

b. prywatności powoda (1) w sytuacji gdy sporne publikacje nie zawierały żadnych, godnych ochrony, wcześniej nie znanych publicznie, faktów z życia prywatnego powoda (1)

c. dobrego imienia powoda (1) w sytuacji gdy sporne publikacje nie zawierały stwierdzeń, które w sposób obiektywny mogłyby poniżyć go w oczach opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania;

6. art. 24 § 1 k.c. oraz art. 78 ust. 1 w zw. z art. 83 pr. aut. w zw. z art. 448 k.c. oraz art. 78 ust. 1 w zw. z art. 83 pr. aut. poprzez ich błędne zastosowanie polegające na przypisaniu pozwanej winy z tytułu publikacji spornych materiałów prasowych, w sytuacji gdy:

a. pozwana mogła w sposób usprawiedliwiony uważać, że zgoda I. F. - jako rodzica uprawnionego do jednoosobowej reprezentacji powodów (2) i (3) była wystarczająca i skuteczna wobec pozwanej;

b. pozwana, wprowadzając w umowie z I. F. wymóg pozyskania przez tą ostatnią zgody powoda (1) na rozpowszechnianie wizerunków powodów (2) i (3), uważała, że podejmuje w ten sposób działania ponad standardowe, jedynie ostrożnościowe, wykraczające poza staranność, które miały na celu również zabezpieczenie samej - udzielającej zgody - I. F., jako dochowanie nadmiarowej procedury w jej relacjach z mężem / powodem (1);

c. nie można uznać, iż brak odmowy przyjęcia przez pozwaną za wiarygodną pisemnej zgody powoda (1) stanowi o braku należytej staranności pozwanej, gdyż w normalnych okolicznościach nie można przyjąć, iż osoba publiczna podjęłaby się sfalszowania podpisu męża, ryzykując postępowaniem karnym, a następnie sankcjami karnymi, wyłącznie na potrzeby publikacji sesji zdjęciowej z czasopiśmie.

d. Pozwana próbowała kontaktować się z powodem (1) by rozwiązać konflikt, ale powód (1) takim kontaktem nie był zainteresowany

e. pozwana była zapewniana przez I. F. o tym, iż powód (1) wycofa swoje pismo i sytuacja będzie wyjaśniona;

7. art. 448 k.c. w zw. z art. 24 §1 k.c. oraz art. 78 ust. 1 w zw. z art. 83 pr. aut. poprzez ich błędne zastosowanie polegające na zasądzeniu na rzecz powodów kwoty zadośćuczynienia w wysokości wskazanej w zaskarżanym wyroku, w sytuacji gdy:

- a. krzywda powodów (1), (2) i (3) nie została wykazana
- b. powodowie (2) i (3) nie odczuli krzywdy badanej subiektywnie, a nie z perspektywy powoda (1)
- c. brak jest związku przyczynowego pomiędzy spornymi publikacjami, a krzywdą jak opisują ją powodowie

W konkluzji skarżąca wniosła o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów procesu, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Powodowie wnieśli o oddalenie apelacji oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona w części i pociąga za sobą częściową zmianę zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 par. 1 k.p.c.

Ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji są prawidłowe jedynie w części. Jeśli chodzi o A. R. (4) błędne jest ustalenie, iż pozwana naruszyła prawo do prywatności i dobre imię A. R. (1).

Wywiad pt. (...) udzielony przez I. F. na temat napisanego przez nią thrillera erotycznego opublikowany w nr (...) czasopisma (...) w dniu 21 stycznia 2013 r. przez (...) S.A. w żadnym fragmencie nie dotyczy A. R. (1) i nie narusza jego dóbr osobistych.

Wywiad pt. (...) udzielony przez I. F. na temat rozwodu jej i A. R. (1) oraz terapii i walki z uzależnieniem alkoholowym opublikowany w dniu 19 lipca 2012 r. w nr (...) czasopisma (...) wbrew stanowisku sądu I instancji nie narusza dobrego imienia A. R. (1). I. F. nie oskarża w nim byłego męża o to, że popadła w alkoholizm ani o to, że doszło do rozwodu. Otwarcie mówi, że to ona przestała kochać męża i że nie umiała podjąć decyzji o rozwodzie, liczyła na to, że „wróci miłość ale nie wróciła” (k.36 4 akapit) dlatego zdarzył się wypadek, „piła i walczyła ze sobą” (k.33 i 37). Z wywiadu wynika, że o tym, iż jest uzależniona od alkoholu zorientowała się po urodzeniu starszego syna, (miała zaburzone poczucie własnej wartości, depresję poporodową), przez trzy lata uczęszczała na terapię dzięki czemu nie piła pięć lat. Ponownie sięgnęła po alkohol w 2007r., kiedy uświadomiła sobie, że nie kocha męża (k.38). Poszła na terapię, walczyła o siebie, przebywała w szpitalu, mąż przywoził synów co tydzień (k.40). Piła bo nie umiała podjąć decyzji o rozwodzie a nie z powodu takich czy innych cech charakteru męża.

Wypowiedź I. F., że „A. nie potrafi słuchać”, że „uważa że wszystko wie lepiej”, nie stanowi wypowiedzi o faktach ale ocenę, oceny zaś nie poddają się klasyfikacji według reguły prawda - fałsz. Każdy ma prawo do oceny zachowania innych osób i do wyrażania poglądów. Samo ferowanie ocen, z natury subiektywnych, z reguły nie prowadzi do naruszenia dobrego imienia osoby ocenianej. O legalności wypowiedzi stanowiących ocenę decydują: rzetelność krytyki, jej zgodność z zasadami współżycia społecznego i kryteria przyjmowane ogólnie w danej dziedzinie życia. Wypowiedź I. F. z uwagi na kontekst i cel, granic owej dozwolonej krytyki nie przekracza. Celem wypowiedzi nie było upokorzenie A. R. (1) ani poniżenie go w oczach opinii publicznej ale swoiste wypowiedzianie się I. F. z popełnionych błędów i próba odpowiedzi na pytanie dlaczego w jej życiu stało się to, co się stało.

Wypowiedź, iż A. R. (1) nie podzielał pasji I. F., że był przeciwny temu aby grała w filmach bo uważał, że to ekshibicjonistyczny zawód, nie narusza dobrego imienia A. R. (1) ani nie stawia go w negatywnym świetle. Małżonkowie mają prawo do odmiennych zainteresowań i do różnicy zdań, każdy człowiek posiada bowiem odrębność fizyczną i psychiczną, własne pasje i zamiłowania. Osoba, która uważa, że aktorstwo to zawód ekshibicjonistyczny nie jest w naszym społeczeństwie postrzegana negatywnie. Ocena, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, nie zależy zaś od subiektywnych odczuć osoby żądającej udzielenia jej ochrony prawnej, ale od obiektywnej reakcji opinii publicznej, będącej wyrazem poglądów powszechnie przyjętych i akceptowanych przez społeczeństwo w danym czasie i miejscu.

I. F. jako celebryta przejawiała aktywność w kontaktach z mediami udzielając wywiadów i informacji na różne tematy w tym dotyczące faktów z życia osobistego i intymnego jeszcze w czasie trwania małżeństwa. Fakt spowodowania przez nią wypadku samochodowego w stanie nietrzeźwości, oraz choroba alkoholowa są faktami ze sfery jej życia prywatnego, a nie faktami ze sfery prywatności A. R. (1) i znane były opinii publicznej przed opublikowaniem w/w wywiadów będących przedmiotem niniejszej sprawy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego w okolicznościach niniejszej sprawy nie doszło do naruszenia prywatności A. R. (1). Prawo do prywatności A. R. (1) nie ma charakteru absolutnego i konkuruje z prawem I. F. do wolności wypowiedzi. Konstytucja chroni nie tylko prawo do prywatności ale wiele innych dóbr w tym prawo do wolności, które należy rozumieć szeroko, także jako prawo do oceny własnego życia, własnego małżeństwa, do wypowiadania opinii i ocen. Udzielając ochrony prawnej należy mieć na względzie współistnienie obu praw, zachować właściwe proporcje między nimi i rozważyć, które z nich powinno w danych okolicznościach mieć pierwszeństwo.

Osobie publicznej nie sposób odmówić prawa do publicznego udostępniania informacji z jej życia prywatnego, które uważa za istotne dla własnego wizerunku medialnego i dla odbudowy dobrego imienia. Treść, forma i konwencja wywiadu pt. (...) każą przyjąć, że taki był właśnie cel w/w wywiadu. A. R. (1) jako były małżonek celebryty musiał liczyć się z tym, że jego była żona będzie udzielać tego rodzaju wywiadów. Kwestia rozwodu I. F. jest elementem jej autobiografii zatem nie mogła pominąć jej rozliczając się z przeszłością, nie można także odmówić jej prawa do oceny własnego małżeństwa i do ujawnienia tej oceny. Informacje dotyczące przyczyn rozwodu zawsze dotyczą prywatności współmałżonka. Istotne jest aby poruszając tę kwestię nie naruszać dóbr osobistych współmałżonka w postaci godności i dobrego imienia. W ocenie Sądu Apelacyjnego I. F. mówiąc o przyczynach rozwodu skupiła się przede wszystkim na sobie, swoich problemach i potrzebach. Podkreśliła, że przestała kochać męża, bo tworzyli dwa odrębne światy, nie mieli wspólnych pasji, zainteresowań, przestali ze sobą rozmawiać, zaczęli żyć obok siebie a nie z sobą (k.37). Tego rodzaju wypowiedzi mają charakter ogólnikowy, nie ujawniają szczegółów pożycia małżeńskiego i nie są ukierunkowane na wskazanie osoby winnej rozkładu pożycia, nie naruszają zatem godności i dobrego imienia drugiego z małżonków. Przedmiot publikacji, sposób uzyskania informacji, ich forma i treść pozwalają na ocenę, że działanie pozwanego wydawcy nie było bezprawne. Z obiektywnego punktu widzenia A. R. (1) nie doznał negatywnych konsekwencji udzielonego przez I. F. wywiadu pt. (...), dlatego wniesione przez niego powództwo uległo oddaleniu.

Podobnie brak jest podstaw do przyjęcia, że pozwany wydawca naruszył prywatność M. R. i A. R. (2), małoletnich dzieci I. F. i A. R. (1). Małoletni wielokrotnie pokazywali się na imprezach publicznych ze swoją matką, pozwali razem z nią do zdjęć, publikowanych w prasie, brali udział w reklamach (o czym świadczy bogaty materiał w postaci kopii publikacji) a więc dla czytelników dwutygodników (...) i (...) byli rozpoznawalni. Bezsporne jest, że I. F. podobnie jak A. R. (1) ma pełnię władzy rodzicielskiej nad synami i że bywała w szkole synów, zatem kwestii kim są rodzice małoletnich i tak nie udałoby się ukryć.

Nie zostało wykazane, że rówieśnicy M. R. i A. R. (2) którzy w okresie spornych publikacji mieli odpowiednio 11 i 10 lat zapoznali się z publikacjami objętymi pozwem (dzieci w tym wieku na ogół nie czytają tego rodzaju prasy) i że małoletni byli przez publikacje ich wizerunku, obok wywiadu matki, inaczej postrzegani w środowisku szkolnym. Nie przedstawiono dowodów ani z zeznań wychowawcy małoletnich ani opinii ze szkoły, które mogłyby świadczyć o tym, że wskutek spornych publikacji małoletni doznali ujemnych konsekwencji. Sama sesja fotograficzna była dla nich czasem relaksu, przebywali z matką, pod jej opieką. Zeznania świadka M. N. (siostry A. R. (1)), jakoby przed publikacją artykułu dzieci były żywe, spontaniczne, a po ukazaniu się artykułu „stały się osoviałe, nie były spontaniczne, były smutne” (k.286), stanowią wyraz subiektywnych odczuć świadka i nie zostały poparte żadnym innym materiałem dowodowym. Podobnie należy ocenić zeznania A. R. (1). Zachowanie dzieci mogło być spowodowane wieloma czynnikami między innymi zmianą szkoły, zmianą środowiska, rozwodem rodziców, wypadkiem matki, jej chorobą. Takie ogólnikowe zeznania nie są wystarczające do przyjęcia, że opublikowanie wizerunków małoletnich dzieci w towarzystwie matki było dla nich źródłem negatywnych przeżyć. Nie zostało udowodnione istnienie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy opublikowaniem wizerunku małoletnich w dwutygodniku (...)a uzewnętrznianymi przez nich postawami i reakcjami.

Prawidłowe są ustalenia sądu I instancji, że pozwana w obu publikacjach naruszyła prawo do wizerunku małoletnich M. R. i A. R. (2). Publikacja wizerunków w dniu 21 stycznia 2013 r. w nr (...) czasopisma (...) jako ilustracja do wywiadu pt. (...) udzielonego przez I. F. niewątpliwie nastąpiła bez zgody rodziców jako przedstawicieli ustawowych małoletnich. Zdjęcie zostało zrobione w dniu 12 sierpnia 2012 r. podczas publicznej imprezy i wydawca nie uzyskał zgody na wykorzystanie tego zdjęcia dla zilustrowania wydarzeń nie związanych z ową imprezą.

Zgodnie z art. 81. 1. ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przedstawionej. W braku wyraźnego zastrzeżenia zezwolenie nie jest wymagane, jeżeli osoba ta otrzymała umówioną zapłatę za pozowanie. Zgoda na wykorzystanie wizerunku może być udzielona w dowolnej formie, ale musi być niewątpliwa. Oznacza to, że osoba jej udzielająca musi mieć pełną świadomość nie tylko formy przedstawienia jej wizerunku, ale także miejsca i czasu publikacji, zestawienia z innymi wizerunkami i towarzyszącego komentarza. Udział w imprezie publicznej oznacza zgodę na publikację wizerunku w związku z ową imprezą, nie oznacza natomiast zgody na rozpowszechnianie tego wizerunku w innych celach z taką imprezą nie związanych. Wydawca miał świadomość braku zgody ojca małoletnich na publikację ich wizerunku, utrwalonego podczas imprezy publicznej, dla promowania książki napisanej przez matkę małoletnich. O zgodę taką nigdy nie wystąpił a jednocześnie wiedział, że A. R. (1) wcześniej sprzeciwił się publikacji wizerunku synów dla zilustrowania wywiadu udzielonego przez matkę małoletnich. Za publikację w/w wizerunku małoletni nie otrzymali wynagrodzenia, zatem zarzut naruszenia art. 81.1 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych nie jest zasadny. Działanie wydawcy było zawinione i jest wystarczającą podstawą do zasądzenia na rzecz małoletnich zadośćuczynienia.

Jeśli chodzi o publikację wizerunku małoletnich powodów w dwutygodniku (...), z całą pewnością publikacja ta miała charakter bezprawny ponieważ w chwili publikacji wydawca wiedział o braku zgody ojca małoletnich na rozpowszechnianie ich wizerunku. Wcześniej udzielona zgoda matki małoletnich nie była wystarczająca w przypadku sprzeciwu ojca. Wprawdzie zgodnie z art. 98 kro., jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawowy dziecka, a więc ustawodawca wprowadził zasadę samodzielnej reprezentacji dziecka przez każdego z rodziców posiadających władzę rodzicielską, jednak w braku porozumienia między rodzicami, w sytuacji gdy chodzi o rozstrzygnięcie o istotnych sprawach dziecka, zgoda jednego z rodziców nie jest wystarczająca. Publikacja wizerunku dziecka w określonym miejscu czasie i w zestawieniu z określonym materiałem prasowym należy do istotnych spraw dziecka, zatem w przypadku sporu pomiędzy rodzicami, zgodnie z art. 97 par. 2 k.r.o. rozstrzygnąć powinien sąd opiekuńczy. Zarzut naruszenia przez sąd I instancji art. 98 par. 1 k.r.o. i art. 97 par. 2 k.r.o. jest zatem nieuzasadniony.

Przyjęcie zapłaty za pozowanie, uważane jest za domniemaną zgodę na rozpowszechnianie wizerunku, jednak w przypadku wyraźnego zastrzeżenia osoby pozującej o braku zgody na rozpowszechnianie takiego zdjęcia, jego rozpowszechnianie jest bezprawne, dlatego w przypadku braku zgody ojca małoletnich na publikację wizerunku dzieci, zapłata dokonana do rąk matki bądź przyjęcie przez nią innego świadczenia stanowiącego substytut zapłaty, owej bezprawności nie uchyla.

Za naruszenie prawa do wizerunku w w/w publikacjach małoletnim przysługuje prawo do zadośćuczynienia.

Zadośćuczynienie zasądzone przez sąd I instancji jest rażąco wygórowane i nie uwzględnia wszystkich aspektów niniejszej sprawy. Zadośćuczynienie winno przede wszystkim spełniać rolę kompensacyjną, nie ma ono charakteru penalnego. Zgodnie z art. 78 ust. 1 w zw. z art. 83 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych ma to być odpowiednia suma pieniężna za doznaną krzywdę a więc jej celem jest usunięcie skutków naruszenia. Dobrem chronionym jest tu autonomia każdej osoby w zakresie swobodnego rozstrzygania, czy i w jakich okolicznościach jej wizerunek może być rozpowszechniony. Autonomia ta doznała naruszenia, co spowodowało ujemne przeżycia psychiczne małoletnich. Zakres owych ujemnych przeżyć psychicznych nie był jednak tak znaczny jak przyjął to sąd I instancji ani długotrwały. W ocenie Sądu Apelacyjnego kwotą adekwatną do zakresu krzywdy doznanej przez małoletnich jest kwota po 5000 zł. na rzecz każdego z nich. Jeśli chodzi o publikację wizerunków z dnia 19 lipca 2012 r. w nr (...) czasopisma (...) dla zilustrowania wywiadu udzielonego przez I. F. pt. (...), zważyć należało, że samo zamieszczenie zdjęć małoletnich w towarzystwie ich matki w celu ocieplenia jej wizerunku, ukazania jej jako

dobrej matki, która mimo trudnych przeżyć ma dobry kontakt z dziećmi nie jest co do zasady naganne i nie mogło wywołać u dzieci poczucia krzywdy ani nie godziło w ich godność i dobre imię. Dzieci nie ponoszą odpowiedzialności za błędy matki (sama treść wywiadu będącego skróconą autobiografią matki, nie wpływa na wielkość należnego małoletnim zadośćuczynienia). Nie można też odmówić dzieciom prawa do wspierania matki w trudnych chwilach życiowych. Zupełnie inna sytuacja zachodzi w przypadku drugiej publikacji. Zamieszczenie zdjęć jako dodatku do wywiadu I. F. promującego napisany przez nią thriller erotyczny było jaskrawo sprzeczne z dobrem małoletnich, dlatego zasądzenie zadośćuczynienia jest uzasadnione. Jego wysokość musi jednak uwzględniać fakt, że nie jest ono jedynym środkiem naprawienia krzywdy gdyż środkiem takim jest również przeproszenie. Tekst tego przeproszenia został przez Sąd Apelacyjny zmodyfikowany stosownie do poczynionych ustaleń faktycznych, tak aby jego treść była adekwatna do charakteru naruszenia dobra osobistego a rozmiar dostosowany do wielkości tekstu, w pozostałym zakresie powództwo małoletnich uległo oddaleniu jako nieuzasadnione.

Orzekając o kosztach procesu za I instancję Sąd Apelacyjny zastosował art. 102 k.p.c. w przypadku małoletnich zaważyć należało, że nie posiadają oni własnego majątku, oraz że rozstrzygnięcie o kosztach nie może niweczyć pozytywnego skutku tego procesu i musi uwzględniać fakt, że co do zasady powództwo zostało uwzględnione. W przypadku A. R. (1) Sąd Apelacyjny miał na względzie okoliczność, że wystąpił on w przekonaniu o słuszności swoich racji albowiem w swoim subiektywnym odczuciu doznał krzywdy. Takie same względy legły u podstaw rozstrzygnięcia o kosztach procesu za II instancję, których podstawę stanowi art. 102 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny przyjął za własne jedynie te ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji, które nie pozostają w sprzeczności z ustaleniami poczynionymi w ramach niniejszego uzasadnienia i na podstawie art. 386 par. 1 k.p.c. w części zmienił zaskarżony wyrok a w części na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.

Bogdan Świerczakowski Ewa Kaniok Joanna Piwowaun - Kołakowska